

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Nieuwstraat 2-4

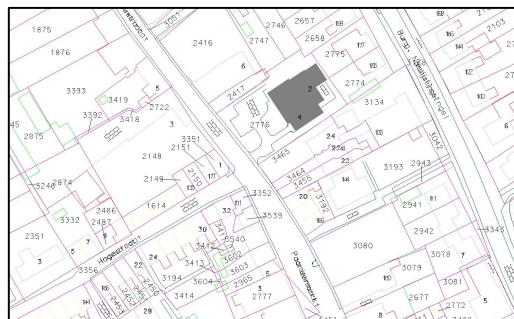
Monumentnummer : GM067

Straat : Nieuwstraat
Huisnummer : 2-4
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 AJ

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 2776

Naam object : School met den Bijbel
Bouwjaar : 1907
Architect : H.C. Bloemendaal
Oorspronkelijke functie : school
Huidige functie : archief en bedrijfsverzamelgebouw

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 26-07-2013
Datum aanwijzing : 25-02-2014

Situering

Pand gelegen aan een voormalig schoolplein langs de straat in het noordoostelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg, nabij de kruising met het Hogestraatje. Het pand staat rondom geheel vrij. Het terrein wordt van de straat en het rechter perceel gescheiden door middel van een ijzeren spijlenhekwerk tussen gemetselde poeren op een bakstenen plint.

Hoofdropzet

Tweelaags schoolgebouw onder een hoog schilddak met een rechthoekige plattegrond voor het hoofdgebouw. Rechts een tweelaags zijvleugel onder plat dak. Links tegen de achterzijde staat een enkellaags uitbreiding onder een schilddak.

Historie

De locatie is gelegen binnen het dertiende-eeuwse deel van de binnenstad. Nadat in de eerste helft van de veertiende eeuw een oostelijk deel van de stad moest worden opgegeven moest een nieuwe stadsmuur worden gebouwd ter plaatse van de Nahuyssingel. Toen werd vermoedelijk in het verlengde van de Paardenmarkt de Nieuwstraat aangelegd. De school is gebouwd op het linkerdeel van het terrein van de voormalige Hof van Wisch, een middeleeuws, stedelijk hof van de heren van kasteel Wisch bij Terborgh. Het deel van het terrein waarop de school is gebouwd was in 1832 nog onbebouwd. Over een eventuele voorganger van de school zijn geen gegevens bekend.

Beknpte bouwgeschiedenis

Het voormalige schoolgebouw is in 1907 gebouwd en tijdens twee verbouwingen kort daarop, aan de achterzijde uitgebreid met drie lokalen. Hierbij werd in 1920 de zolder aan de achterzijde uitgebreid.

Aan de functie als schoolgebouw kwam in 1960 een eind, waarop het pand in 1961 na een verbouwing in gebruik is genomen als brandweerkazerne. Op de begane grond werden garages gerealiseerd en in het rechter gedeelte kwam een nieuw trappenhuis tot stand. Het pand werd na de verhuizing van de kazerne in 1993 ingrijpend gerestaureerd, met een reconstructie van de voor- en achtergevel en realisatie van een archiefruimte op de begane grond.

Exterieur

Het hoofdgebouw heeft een vier traveeën brede, van baksteen gemetselde voorgevel, twee bouwlagen hoog op een uitgemetselde plint van donkergrijze verblendsteen. De gevel is in kruisverband gemetseld en symmetrisch in twee gelijke helften geleed met twee gemetselde hoekpilasters en een centrale pilaster. De gevel wordt afgesloten met een hoofdgestel. De vensters zijn uitgevoerd als kruiskozijnen met in de onderste vakken ramen met deelroede en vier ruitjes aan onder- en bovenzijde. In de bovenste vakken klapramen met een roedenverdeling van vier maal vier ruiten. De vensters hebben alle geprofileerde lekdorpelstenen en worden alleen op de begane grond ontlast met segmentbogen van witte verblendsteen met kepervormig siermetselwerk in de boogvelden. Ter hoogte van de lekdorpels en het tussenkalf is de gevel geleed met speklagen van witte verblendsteen, de bovendorpels zijn gemarkeerd met een rollaag van hetzelfde materiaal. De vensters op de begane grond zijn tijdens de laatste restauratie gereconstrueerd, evenals de raamindeling op de verdieping.

De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een omlopend hoofdgestel, dat is uitgevoerd met een architraaf van geprofileerde rode verblendsteen, een fries en een geprofileerde houten bakgoot op gedecoreerde klossen. Het fries is uitgevoerd met een geometrisch gemetseld patroon van rode en oker verblendsteen, afgestemd op de verdeling van de klossen.

In het voorste dakschild zijn twee tweevaks dakkapellen opgenomen met lessenaarsdaken. De openingen zijn gevuld met negenruits klapramen.

In de zijvleugel is de entree gesitueerd. Deze is uitgevoerd met dubbele meervaks paneeldeuren met een naald, aan de bovenzijde ontlast met een rollaag van witte verblendsteen. De entree wordt geaccentueerd door een houten luifel die wordt ondersteund met dubbele korbeels. De luifel wordt aan de voorzijde afgesloten met een bakgoot op klossen. Het lessenaarsdak van de luifel is bedekt met leien in maasdekking. Boven de luifel een kruiskozijn dat vanwege een intern hoogteverschil niet op zelfde hoogte is geplaatst als de vensters in de voorgevel. De detaillering van het venster is echter gelijk. De gevel van de zijvleugel wordt aan de bovenzijde afgesloten met geprofileerde bakgoot op gedecoreerde klossen, naar verhouding kleiner uitgevoerd dan aan het hoofdgebouw.

De achtergevel van het hoofdgebouw is eveneens vier vensterassen breed en twee bouwlagen hoog. Tegen de achtergevel is in 1993 een enkellaags uitbouw gerealiseerd, rechts van de uitbouw zijn twee kruiskozijnen, waarvan de rechter is verlengd en voorzien van twee openslaande tuindeuren. Vormgeving en detaillering zijn identiek als aan de voorgevel.

De vier kruiskozijnen op de verdieping zijn in 1993 niet gereconstrueerd en zijn in de vier vakken voorzien van enkelruits ramen. Ter hoogte van de lekdorpels en het tussenkalf is de gevel geleed met speklagen van witte verblendsteen, de bovendorpels zijn gemarkeerd met een rollaag van hetzelfde materiaal. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een omlopend hoofdgestel dat gelijk is als aan de voorzijde.

De beide zijgevels zijn overwegend blind uitgevoerd en in het bezit van het oorspronkelijke snijvoegwerk. De rechter gevel heeft in het midden grote drielichtvensters boven elkaar met links en rechts kleine toiletvensters, alle ontlast met segmentbogen van witte verblendsteen. In het oorspronkelijk ontwerp waren meer toiletvensters opgenomen, deze zijn in 1960 zorgvuldig dichtgemetseld. De gevel is uitgevoerd met een tweetal speklagen van witte verblendsteen, die zijn voorzien van rood voegwerk.

De linker zijgevel is afgezien van een later ingebroken vlakke deur geheel blind, op de verdieping is centraal een houten kruiskozijn met enkelruits ramen toegepast, met links een bolkozijn met enkelruits draairamen. Het achterste deel van de gevel is twee baksteenlengten terugliggend opgetrokken en hierin is op de verdieping centraal een enkelruits uitzetraam opgenomen. De vensters hebben ongedecoreerde bakstenen lekdorpels. De gevel is aan de bovenzijde afgesloten met een omlopend hoofdgestel.

Interieur

Begane grond: De begane grond bestaat uit een hal met trappenhuis in de rechter zijvleugel. Onder de trap is een toilet. Een doorgang met een paneeldeur en gedecoreerde deurposten voert naar een gang van voor- naar achtergevel die aan de voorzijde toegang geeft tot twee kantoren die naast elkaar zijn gesitueerd.

Aan de achterzijde is een studiezaal van het archief die aan de achterzijde van daglicht wordt voorzien door middel van een kruisvenster en een venster met openslaande deuren en tweevaks bovenlicht. De ruimte heeft een vlak stucplafond. Tussen de studiezaal en de ruimten aan de voorzijde is een kitchenette aanwezig en een corridor van waaruit met een kluisdeur toegang bestaat tot de depotruimte van het archief. Middels een schuiftrap in de corridor kan een tussenverdieping worden bereikt die hoofdzakelijk als berging in gebruik is. De constructie van de verdiepingsvloer is hier in het zicht en bestaat uit machinaal gezaagde, ongeschaafde vuren balken, waartegen de sporen van stucplafondtengels aftekenen. De depotruimte beslaat, behalve een kantooruimte aan de voorzijde, de gehele linkerzijde van het gebouw en is niet bezocht. De inrichting en afwerking van de begane grond is tijdens verbouwingen in 1960 en

1993 vrijwel volledig gewijzigd en vervangen. Bij de laatste verbouwing zijn enkele deuren met deurposten naar bewaard gebleven voorbeelden op de eerste verdieping gereconstrueerd.

Eerste verdieping: Via een moderne, betonnen bordestrap met stalen balustrade wordt de eerste verdieping bereikt. De indeling bestaat hier uit een centrale gang waarop links en rechts vertrekken uitkomen: een indeling die grotendeels overeen komt met de functie van schoolgebouw. Het klaslokaal rechtsachter is in het verleden onderverdeeld in twee kleinere ruimten. De venster zijn in deze ruimten nog voorzien van geprofileerde vensterbanken, waar deze in de andere vertrekken zijn verdwenen. De doorgang tussen zijvleugel en gang wordt gemarkeerd met een hoogteverschil van enkele trap treden en een korbboog in schoon metselwerk. De gang is voorzien van een vlak stucplafond.

Tussen de voormalige klaslokalen linksvoor en linksachter is een bergruimte, die vanuit beide lokalen kan worden bereikt met viervaks paneeldeuren met een twaalfruits bovenvak en gedecoreerde deurposten. Alle ruimten zijn voorzien van verlaagde plafonds. Het lokaal rechtsvoor is voorzien van een luik in het plafond dat zicht biedt op het geschonden stucplafond erboven. Dit vlakke plafond is voorzien van een centraal rond ornament in gehavende staat.

Vanuit het rechter lokaal aan de straatzijde voert een moderne, hardhouten trap naar de zolder.

Zolder: deze bestaat uit een centrale overloop, een ruimte aan de achterzijde, een ruimte linksvoor en een ruimte rechtsvoor. De vertrekken zijn met moderne tussenwanden van elkaar gescheiden. De twee vertrekken links en aan de achterzijde zijn met modern plaatmateriaal afgewerkt en voorzien van plafonds, daardoor is slechts een deel van de kapconstructie in het zicht. Het vertrek rechtsvoor is niet afgewerkt of van een plafond voorzien, zodat de gehele kapconstructie vrij in het zicht is.

Deze is van een samengesteld karakter als gevolg van de uitbreiding van het gebouw en de vergroting van het oorspronkelijke schilddak tot een omlopend schilddak in 1920 en als gordingenkap opgezet. Hiervoor is machinaal gezaagd grenenhout gebruikt. De gehele kap is voorzien van dakbeschot. Het (oudste) deel aan de straat bestaat uit drie kreupele A-spanten met hangwerken. Dit is in 1920 naar achteren uitgebreid met secundaire, halve spanten en met een hoge makelaar die een centrale gording onder het centrale platte dak opvangt. In het voorste dakvlak zijn twee dakkapellen met lessenaarsdaken opgenomen.

Bouwdossiers

1907	bouw school
07-01-1911	vergroten school Nieuwstraat
02-03-1920	verbouwing school Christelijk Onderwijs
22-12-1960	verbouw school tot brandweerkazerne
1993	Verbouw brandweerkazerne tot archief

Literatuur

Petersen, J.W. van, *Van oude bueken, pergamenten en andr'e nuttige documenten. Drie eeuwen archiefzorg in Doesburg.*, Doesburg 1994

Waardering

Nieuwstraat 2 is in 1907 gebouwd als school voor christelijk onderwijs, vermoedelijk naar ontwerp van H.C. Bloemendaal. Het gebouw is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het huis is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een school uit het begin van de twintigste eeuw dat in de hoofdvorm en diverse architectonische details goed bewaard is gebleven.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de kenmerkende ligging aan een voormalig schoolplein langs de straat.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een schoolgebouw uit het begin van de twintigste eeuw.